

«ЗЕЛЕНИЙ» ВЕКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ VECTOR OF GREEN ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Тетяна ГАЛУШКІНА,
доктор економічних наук, завсектором
прикладних проблем екологізації економіки
регіону, Інститут проблем ринку та економіко-
екологічних досліджень НАН України, Одеса

Tetyana GALUSHKINA,
PhD Economics, Head of the Sector of applied
problems of ecological economy of the region,
Institute of Market Problems and Economic &
Ecological Research, NAS of Ukraine, Odessa

За останнє століття ми були очевидцями трьох економічних перетворень. Спочатку – промислова революція, потім – технологічна... Зараз ми стаємо на порозі великих змін – епохи «зеленої економіки».

Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун (The Washington Post)

ВИТОКИ ТА ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ «ЗЕЛеної» ЕКОНОМІКИ

Сучасні загрози сьогодення стають цілком реальними і здатними перешкодити не тільки досягненню сформульованих ООН Цілей розвитку тисячоліття, а й подальшому прогресу і навіть виживанню семимільярдного (а до 2050 року - вже дев'ятимільярдного) людства. Це обумовлює пошук інноваційних стратегічних моделей розвитку суспільства, якою на сьогодні є модель «зеленого» зростання, що напередодні Саміту РІО+20 проголошена ЮНЕП в якості практичного вираження масштабних урядових ініціатив.

Якщо розглядати витoki «зеленої» економіки, то деякі експерти схильні розглядати їх як сучасний політичний лозунг. Однак можна констатувати, що «зелена» економіка не віддає перевагу якійсь одній політичній теорії - її розвиток можливий в умовах будь-якої економіки: чи то державної, чи то суто ринкової. При цьому, на думку її ідеологів, «зелена» економіка не слугує й альтернативою сталому розвитку [9]. Це швидше вектор орієнтації курсу на такий розвиток на національному, регіональному та світовому рівнях, який узгоджується з «Порядком денним на XXI століття» та спрощує реалізацію його положень. Ініціатива «зеленої економіки» заснована на трьох головних принципах:

- оцінка й висування на перший план екосистемних послуг як на національному, так і міжнародному рівнях;
- забезпечення зайнятості населення за рахунок створення «зелених» робочих місць та розробки відповідної політики;
- використання ринкових механізмів для досягнення стійкого розвитку й підвищення економічної конкурентоспроможності.

До того ж прихильники концепції «зеленої економіки» вважають, що превалююча нині економічна система, яку, до речі, називають «коричневою економікою», є недосконалою, хоча вона дала певні результати в підвищенні життєвого рівня людства в цілому і особливо її окремих груп. Разом з тим негативні наслідки функціонування цієї системи досить значущі: це екологічні проблеми (зміна клімату, опустелювання, втрата біорізноманіття), виснаження природного капіталу, широкомасштабна бідність, нестача прісної води, продовольства, енергії, нерівність людей і країн [9].

Підтвердженням негативної динаміки є те, що вже на сьогодні, приміром, ЄС витрачає на захист довкілля майже п'яту частину свого бюджету.

Все це створює загрозу для нинішнього і майбутнього поколінь, а також гальмує прогрес у досягненні Цілей розвитку тисячоліття.

Якщо розглядати хронологію розвитку «зеленої» економіки, то насамперед доречно констатувати, що вона є логічним продовженням теорії сталого розвитку, яку в 1992 році в Ріо-де-Жанейро представники урядів зі 179 країн світу, в тому числі й України, визначили як ключову

Пріоритетні напрями бюджетного фінансування ЄС

Джерело: Євроюлетень, № 5 - 2011. - С. 28.

стратегію існування людства на XXI століття. Можна стверджувати, що форум у Ріо-де-Жанейро задовольнив очікування усього світу. В результаті було запропоновано концепцію і важливі елементи цієї складної системи, що цементує стратегію подальших досягнень. У червні 2001 року Європейська Економічна Комісія ООН прийняла Стратегію сталого розвитку Європейського Союзу. В доповнення до цієї події у багатьох країнах Європейського Союзу та світу було прийнято національні стратегічні програми дій в рамках загальних напрямів сталого розвитку виходячи з національних пріоритетів та специфіки національних умов розвитку [1].

Крім того, глави держав та урядів, представники міжнародних і неурядових організацій, бізнес-структур на Всесвітньому саміті у Йоганнесбурзі визнали, що довгострокова стратегія сталого розвитку, схвалена міжнародним співтовариством у 1992 році на Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро, залишається визначальною й у подальшому. Нагадаємо, що в політичній декларації, прийнятій учасниками саміту, підкреслювалась необхідність інтеграції трьох компонентів сталого розвитку - економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього природного середовища.

Навесні 2010 року Європейська Комісія розпочала розробку нової стратегії сталого зростання та

Прогнози Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) свідчать, що при нинішніх засобах виробництва і споживання до 2050 року в порівнянні з початком XXI століття світ втратить дві третини (від 61 до 72%) флори і фауни, а збереження природних територій буде незворотно порушено на 7500 тисяч кв. км - це можна порівняти з територією Австралії.

Джерело: Policy Brief: Achieving Energy Security in Developing Countries. GNEED (2010), p. 4.

забезпечення робочими місцями. Її метою є виведення Європи з кризи й підготовка економіки ЄС до трьох основних довгострокових викликів сьогодення: сталого зростання, ресурсозбереження та старіння населення. Стратегія отримала назву «Європа-2020», вона покликана замінити Лісабонський договір 2000 року. За наріжний камінь посилення конкурентоспроможності європейської економіки прийнято інновації та зелене зростання.

Стратегія «Європа - 2020» [11] встановлює три взаємопов'язані та взаємопосилюючі пріоритети: 1) розвиток економіки, базований на знаннях та інноваціях як ключових елементах конкурентоспроможності; 2) розвиток ресурсощадної, низьковуглецевої та конкурентної економіки; 3) сприяння розвитку соціально зорієнтованої та територіально єдиної економіки з високим показником зайнятості.

Згідно з новою стратегією [11] кожна країна - член Євросоюзу має розробити національні політики для досягнення п'яти загальноєвропейських цілей:

The article considers trends and ways of creating «green» economy. Investigated stages of development of «green» economy and transformation processes taking place in Ukraine towards the reorientation of «broken» economy to «green».

У статті розглянуто витoki та хронологію розвитку «зеленої» економіки. Досліджено міжнародні сценарії та сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні на шляху до переорієнтації «коричневої» економіки на «зелену».

Нині через використання в сільському господарстві недосконалих технологій цей сектор економіки споживає понад 70% світових ресурсів прісної води, на його частку припадає понад 13% світових викидів парникових газів. Також використання цих технологій є причиною 3-5 мільйонів випадків отруєння пестицидами і більш ніж 40 тисяч смертей на рік.

Джерело: Renewables 2010 Global Status Report. REN21 (2010), p. 38.

- зростання рівня зайнятості населення з існуючих 65% до 69%;
- збільшення рівня інвестицій у науково-дослідницьку сферу до 3% ВВП ЄС (зараз менше 1%);

- досягнення цілі «20/20/20»: скорочення до 2020 року викидів парникових газів на 20% та збільшення частки відновлювальних джерел енергії до 20% від загального споживання електроенергії;

- зменшення кількості людей з незакінченою середньою освітою з 15% до 10%;
- зменшення кількості європейців, що живуть за межею бідності на 25%.

Значна роль у цьому процесі належить саме країнам з перехідною економікою. З часом, накопичуючи досвід, вони почнуть більш вагомше впливати на процес розробки міжнародної політики у цій сфері. У зв'язку з вищезазначеним є сенс й надалі поширювати та пропагувати ідеологію розвитку «зеленої» економіки як основну парадигму трансформації суспільних зрушень.

МІЖНАРОДНІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ

Можна вважати, що витоки зеленого зростання тісно пов'язані з амбітним «новим курсом», запропонованим у тридцятих роках президентом Франкліном Д. Рузвельтом з метою виведення Америки з великої депресії, усунення обвалу фондового ринку та зростаючого безробіття. Нинішня криза є не суто економічною, тому її можна подолати лише за допомогою інтегрованої політики «Глобального зеленого» нового

За прогнозами, середньорічна економія на капітальних витратах і витратах на паливо у виробництві електроенергії в «зеленому» сценарії становитиме в 2010-2050 роках близько 760 млрд. дол.

«Зелені» інвестиції в підвищення ефективності використання енергії в наступні чотири десятиліття могли б зменшити промислове споживання електроенергії майже наполовину

Джерело: Чалмен П. и Геллоше С. From Waste to Resource: An Abstract of World Waste Survey. Cyclope, Veolia Environmental Services, Edition Economica (2009), p. 25.

курсу, який отримує все більший суспільний резонанс [6], у тому числі й в Україні.

На сьогодні проблема декларування та розробки доктрини розвитку «зеленої» економіки в теоретико-методологічному зрізі знаходиться на початковому етапі й належить до найбільш інноваційних та найактуальніших. На Заході аналогічні дослідження вже задекларовані в низці стратегічних документів, таких як «Глобальний зелений новий курс» (2009 рік), «Зелений новий курс для Європи: в напрямку зеленої модернізації в умовах кризи» (2010), «Назустріч «зеленій» економіці: шляхи до сталого розвитку та викоринення бідності» (2011), «Велика зелена технічна революція» (2011) та інші [6-9; 11; 13-16].

Так, доповідь «Назустріч» зеленій «економіці» [9] - один з ключових внесків ЮНЕП у процес підготовки «Ріо +20» та досягнення таких загальних цілей, як викоринення бідності й забезпечення сталого розвитку в XXI столітті. Доповідь містить переконливі економічні та соціальні аргументи на користь інвестування 2% світового ВВП

Щорічне вкладення в транспортний сектор 0,34% світового ВВП (починаючи приблизно з 195 млрд. дол. США) в період з 2010 до 2050 року сприяло б зниженню споживання палива на основі нафти максималььно на 80% у порівнянні зі сценарієм звичайного розвитку та одночасно підвищило б зайнятість на 10%.

Джерело: World Energy Outlook 2009: Executive Summary. Международное энергетическое агентство (2009), с. 5.

в «озеленення» десяти найважливіших секторів економіки для того, щоб змінити сам характер розвитку й спрямувати потоки державного і приватного капіталу на зменшення викидів вуглецю та ефективне використання ресурсів [9].

Такий підхід здатний стимулювати економічну активність бізнес-сектору так само, як звичайні інвестиційні моделі. Оцінки міжнародних експертів свідчать, що сценарій інвестування в «озеленення економіки» в розмірі 2% світового ВВП забезпечить у 2015-2050 роках (див. рис. 1) такі ж темпи довгострокових результатів, як і сценарій звичайного розвитку, але з одночасним запобіганням значним ризикам, що пов'язані зі зміною клімату, зростанням дефіциту води та втратою екосистемних послуг [9].

Навіть при дуже консервативних припущеннях сценарій «зелених» інвестицій дозволяє домогтися більш високих річних темпів зростання протягом 5-10 років і збільшує запаси поновлюваних ресурсів, необхідних для розвитку світової економіки.

Хоча перехід до «зеленої» економіки вимагає значних інвестицій, залучити їх допоможе продумана державна політика та інноваційні механізми фінансування. Швидке зростання ринків капіталу, вдосконалення таких нових ринкових інструментів, як торгівля квотами на викиди вуглецю і мікрофінансування, а також фонди стимулювання «зеленої» економіки, що впроваджуються у відповідь на економічний спад останніх років, відкривають шлях до великомасштабного фінансування глобального переходу економіки на «зелені» рейки [9].

На сьогодні Євросоюз робить певні кроки щодо розвитку зеленого зростання й поширення його в усіх сегментах господарювання. На досягнення цієї ідеології орієнтована декларація «Глобального Зеленого нового курсу» [6], яка успішно пропагується на рівні ЄС як віха забезпечення сталого розвитку.

СТАЛІЙ РОЗВИТОК ЯК БАЗИС «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Переосмислення стратегії реалізації євроінтеграційного курсу України потребує розробки нових підходів щодо впровадження європейських стандартів у різних сферах суспільного життя та наближення України до вимог членства в ЄС. Нині Україна залишається неусталеним суспільством, це впливає на всі вектори її розвитку, а також внутрішню й міжнародну політику, оскільки протягом майже двох десятиліть державності вона так і не спромоглася сформувати послідовну стратегію сталого розвитку, яка б визначала принципи, напрями й цілі збалансованого розвитку країни. В контексті вищезазначеного, згідно зі своїми міжнародними зобов'язаннями, Україна як член ООН повинна була до 2002 року розробити Національну стратегію сталого розвитку, але, на жаль, слід констатувати, що це зобов'язання залишилось невиконаним.

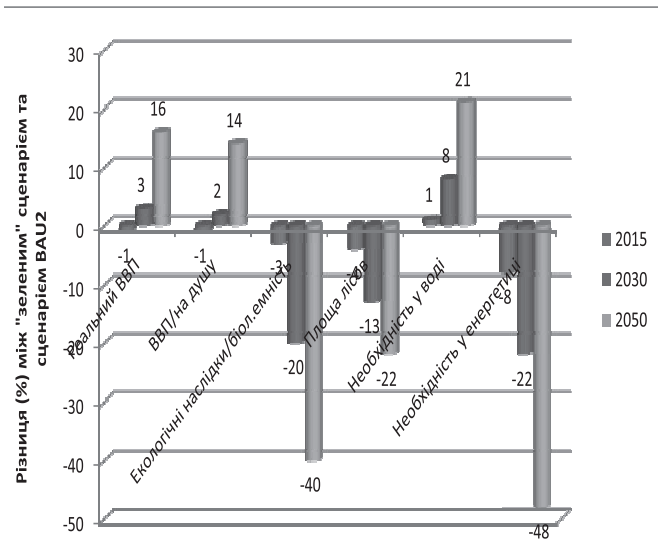
При цьому від складного і напруженого процесу становлення державних інституцій, формування нових суспільно-політичних відносин, засад соціально-економічного реформування і розроблення ідеології сталого розвитку як підґрунтя державної стратегії XXI століття, починаючи з другої половини минулого десятиріччя в Україні зроблено рішучі кроки до реалізації політики сталого розвитку на національному рівні. За рішеннями Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, місцевих органів виконавчої влади було розроблено програмні документи, в яких враховано принципи сталого розвитку, спрямовані на розв'язання національних, регіональних і глобальних проблем захисту Зокрема, в 2003 році затверджено Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на 2003-2015 роки [3]. Передбачалось, що виконання завдань цієї Програми стане важливою складовою стратегічного планування переходу України до сталого розвитку та інтегрування її в європейське і світове співтовариство.

При цьому вперше програма визначала стратегію і шляхи розв'язання глобальних та загальносуспільних проблем в Україні з метою забезпечення сталого розвитку, а отже, є важливою складовою державної політики, орієнтованою на забезпечення економічного зростання, соціального розвитку, створення безпечних умов для життя людини й відтворення навколишнього природного середовища. Основними

На енергетичний сектор припадає дві третини викидів парникових газів. За оцінками експертів, витрати на адаптацію до зміни клімату досягнуть до 2030 року 50-170 млрд. доларів США, причому половину цього фінансового тягаря ляже на країни, що розвиваються.

Джерело: Stern Review Report on the Economics of Climate Change. Pre-publication edition, 2010.

Рис. 1. Різниця (у %, + / -) між окремими показниками в сценарії «озеленення» економіки та в сценарії звичайного розвитку [9] завданнями Програми є ліквідація бідності, впровадження моделей сталого ви-

робництва та споживання, спрямованих на забезпечення життєдіяльності людства, охорона і раціональне використання природних ресурсів, оптимізація ресурсної бази економічного й соціального розвитку.

Таким чином, можна констатувати, що в цілому вже зроблено рішучі кроки до офіційного визнання всебічної стратегії сталого розвитку: створено Національну комісію сталого розвитку України, розроблено Цілі розвитку тисячоліття, затверджено Концепцію та Стратегію національної екологічної політики України до 2020 року, затверджено Національний План дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки тощо. Крім того, як свідчать оцінки міжнародних експертів, за станом розвитку Цілей розвитку тисячоліття Україна знаходиться на рівні інших країн пострадянського простору (рис. 2).

Резюмуючи, можна стверджувати, що загальнонаціональна стратегія сталого розвитку й далі може розглядатися як найважливіша віха сьогодення. Це передбачає реалізацію політики цілеспрямованого сприяння розвитку ефективних вітчизняних виробництв; становлення національного екокапіталу; активну підтримку створення в Україні сучасної конкурентоспроможної екологічно безпечної економіки.

Її формування на сучасному етапі вимагає підвищення ролі держави із залученням усього арсеналу ринкових інструментів при одночасному активному здійсненні інституціональних перетворень, спрямованих на:

- підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за рахунок заохочення їх конкуренції на внутрішньому ринку та прагнення вийти в лідери на світовому;

- контролю над діяльністю природних монополій;

- сприяння адаптації міжнародних вимог щодо оздоровлення навколишнього природного середовища та втілення їх в національних природоохоронних стандартах.

Це обумовлює необхідність розглядати ідеологію розвитку «зеленої» економіки як основну парадигму трансформації суспільних зрушень.

«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА ЯК ВЕКТОР ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

У своєму розвитку Україна вже пройшла необхідний перший етап — становлення незалежної держави, первинного формування демократичних інститутів і ринкової економіки. Водночас на тлі перетворень, яких зазнали інші країни (в тому числі й країни Центральної та Східної Європи, окремі колишні радянські республіки) [2], слід визнати, що побудована в Україні політична та економічна система є малоефективною. Причиною цього є, на думку експертів, відсутність цілої низки інституційних та структурних реформ, які були більш-менш успішно реалізовані іншими державами [5].

Разом з тим, можна констатувати, що Україна політично приєдналася до основних міжнародних конвенцій та декларацій: на законодавчому рівні затверджено національні й загальнодержавні програми, серед яких Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, Концепція націо-

нальної екологічної політики України на період до 2020 року, Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011-2015 років тощо. Проте є підозра, що їх практична реалізація може бути призупинена через політичні чинники, які гальмуватимуть процес формування цілісної національної системи екологічного управління. Необхідність у такій системі підтверджується станом екосистемного потенціалу України, який характеризується як антропогенно-виснажений внаслідок непомірного використання та споживацького ставлення. Розбалансованість функцій використання природного капіталу та його відтворення призвела до широкомасштабних деструктивних процесів, які становлять реальну загрозу для здоров'я нації. Все це потребує від державних інституцій, посадових осіб, усього суспільства особливого розуміння та дій щодо застосування екосистемного підходу в практиці державного планування й управління, національного розвитку та життєдіяльності [10].

При цьому успіх України у майбутньому багато в чому визначатиметься темпами здійснення не лише політичної, а й економічної модернізації суспільства загалом, враховуючи, що питома вага інноваційної продукції в нашій країні не перевищує 1% (цей показник для Фінляндії становить більш ніж 30%, Італії, Португалії, Іспанії – 10-20%) від загального обсягу [10]. Україна повинна мати чітку стратегічну лінію свого надійного позиювання на глобальному та європейському рівнях, яка могла б кореспондувати зі змінами у світовій економіці. Як показали наслідки світової фінансової кризи, зростаюча залежність національної економіки від зовнішніх факторів, обмеженість і висока вартість енергетичних ресурсів, необхідність раціонального використання сировинної бази і робочої сили слугують достатнім стимулом для переходу вітчизняної економіки до стандартів екологічно безпечного виробництва та споживання за міжнародними вимогами з метою забезпечення сталого економічного розвитку держави. Однак згідно з реаліями за економічним та науковим потенціалом Україна входить до першої п'ятірки країн Європи, а за ефективністю його використання замикає першу сотню країн світу [10].

Визначення й активна реалізація пріоритетів інноваційного розвитку України в «зеленому» форматі мають сприяти зміцненню на світовому та європейському рівнях іміджу України як держави зі значним науковим і освітнім потенціалом, здатної створювати високотехнологічну продукцію. Успіх інноваційної політики України на глобальному ринку повинен визначатись не лише обсягами інвестицій, які вона отримує ззовні, а й з внутрішніх джерел для розвитку вітчизняного високотехнологічного

Нині Україна – найбільш розорана держава (рілля охоплює 55% території). Вона є «лідером» за площею еродованих земель (майже 30% сільгоспугідь). Лісистість становить 15,6%, що майже втричі менше за лісистість Західної Європи. Площа заповідних земель у 2,5 раза менша від середньоевропейської, кількість чистої води на одного мешканця - у 10 разів менша.

Джерело: Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку, 2008 р. - С. 8-9.

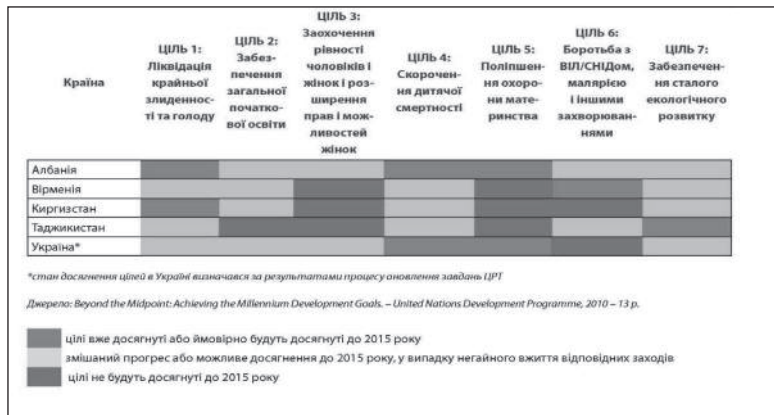
виробництва, динамікою зростання частки експорту, підвищенням зацікавленості зарубіжних компаній та висококваліфікованих спеціалістів співпрацювати з українськими підприємствами [3].

Наразі надмірне експортування сировини і продукції, враховуючи низький рівень доданої вартості, викликають негативні економічні та екологічні наслідки: забруднення довкілля, зростання техногенних загроз, деградацію природоресурсного потенціалу. Попри те, що Україна є однією з найбагатших країн світу на природні ресурси, рівень їх використання в національній економіці є вкрай незадовільним.

Загалом можна констатувати, що Україна належить до найбільш забруднених та екологічно проблемних країн. При цьому рівень навантаження на природне середовище в 4-5 разів перевищує аналогічні показники в інших країнах, а за ступенем забруднення та деградації довкілля Україна посідає одне з перших місць на пострадянському просторі. При питомій вазі території держави 2,7% викиди шкідливих речовин до атмосфери сягають 18%, скидання стічних вод у поверхневі водойми – 12%, щорічне складування відходів – 19% від у недалекому минулому загальносоюзних показників [10].

У зв'язку з цим необхідно забезпечити реалізацію гео економічних переваг України, серед яких основною є наявність унікального природно-ресурсного потенціалу. Лише за рахунок раціонального його використання варто очікувати істотного збільшення ВВП. Цьому сприяють значні резерви – обсяг ресурсних надходжень, що використовуються,

Рис. 2. Стан досягнення Цілей розвитку тисячоліття [12]

досить мізерний – він складає всього 0,3% ВВП України. Однак, як свідчать прогнози, нарешті повинна настати ера його «озеленення» [3]. З точки зору національних фінансових зусиль Україна витрачає на екологічні потреби досить незначну частку національного доходу порівняно з іншими центральноевропейськими країнами. Інша проблема полягає в тому, що лева частина екологічних інвестицій витрачається на фінансування комунальної інфраструктури (переважно на водопостачання і каналізацію) [10].

На сьогодні нашої державі притаманна загальна спрямованість державної стратегії переходу на засади сталого розвитку, що передбачає екологізацію інфраструктури, управління охороною довкілля, раціональним використанням природних ресурсів та безпекою життєдіяльності суспільства. Значущість цих постулатів зростає в умовах децентралізації управління та підвищення ролі соціально-економічного розвитку регіонів [4].

Тому формування **доктрини «зеленого» зростання** розглядається як система довгострокових дій, що деталізує ресурсні можливості, обґрунтування вагомості «зеленого» зростання економіки України та формування сприятливого бізнес-середовища як на державному, так і регіональному рівнях. Зазначена доктрина базується на аналізі можливостей більш ефективно використовувати наявні природні блага на принципах міжрегіональної (транснаціональної) кооперації та взаємної компенсації завданих збитків. Впровадження обраних заходів повинно сформувати сталу економічну систему, орієнтовану на забезпечення «зеленого» вектору розвитку економіки країни та її регіонів. Практична площина полягає в розробці наукового бачення щодо сприятливих інституційних передумов, які забезпечують реалізацію доктрини «зеленої» економіки України та обґрунтуванні інноваційних шляхів її розвитку.

ВИСНОВКИ

«Зелена економіка» стане центральною темою обговорення важливих міжнародних форумів високого рівня, які незабаром відбудуться. Так, на Конференції ООН зі сталого розвитку в Бразилії в 2012 році («Рію +20»), одна з ключових тем конференції – «зелена економіка в контексті сталого розвитку та подолання збубожіння». При цьому декларується необхідність додаткових досліджень та дискусії, щоб визначити, яким чином «зелена» економіка буде сприяти прискоренню процесу переходу до сталого розвитку:

□ по-перше, необхідна більш чітка концептуальна ясність у тому, що стосується взаємовідносин **«зелена економіка» - сталий розвиток;**

□ по-друге, виникає необхідність у проведенні подальшого аналізу кожного політичного «рецепту» з точки зору визначення впливу та наслідків у контексті забезпечення ув'язки економічних, соціальних та екологічних цілей «зеленої» економіки. Такий аналіз доцільно проводити в конкретних національних вимірах;

□ по-третє, поряд із проведенням досліджень на національному рівні необхідно забезпечити їх порівняння з глобальними моделями та сценаріями «зеленого» зростання.

В останні роки все частіше в рішеннях багатьох важливих зустрічей високого рівня лунають заклики перейти до принципів «зеленої економіки». Світова спільнота повна рішучості нарощувати свої зусилля щодо подальшої реалізації стратегії заохочення «зелених» інвестицій у стійке регулювання природних ресурсів. Про необхідність «зеленого» зростання та його імплементацію в національну політику та стратегію сталого розвитку все частіше лунають заклики і в Україні. Однак ця проблема вимагає додаткового аналізу і дискусій.

Наразі актуальним питанням, що потребує термінового вирішення, є розробка й затвердження на державному рівні **доктрини «зеленої» економіки** як програмного документу з визначенням пріоритетів, завдань та цільових орієнтирів її розвитку. Український сценарій «зеленої» економіки необхідно будувати з урахуванням світового та європейського досвіду, а також її національних особливостей. Однак зволікати вже не можна – напередодні «Рію +20» з'являється унікальна історична можливість і в Україні закласти фундамент для парадигми «озеленення» економіки, яка забезпечить більш ефективне використання природного та фінансового капіталу у найближчому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

- Артеменко Л.В. / Україна у міжнародних економічних відносинах // Енергетична безпека в контексті відносин України з ЄС «КОМПАС 2020» [Електронний ресурс] Адреса доступу до сторінки - http://www.razumkov.org.ua/files/category/Journal/NSD102_ukr_1.pdf.
- Буркинський Б., Галушкіна Т. Глобалізація економіки та національна екологічна доктрина // Економіст. – 2002. – № 9. – С. 20-23.
- Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. «Зелена» економіка кризь призму трансформаційних зрушень в Україні / Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. // Монографія – Одеса - Саки: ІПРЕЕД НАН України – ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. – 324 с.
- Галушкіна Т.П., Реутов В.Є., Качаровська Л.М. Стратегічні вектори регіональних трансформаційних зрушень: монографія / Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов, Л.М. Качаровська; за наук. ред. д.е.н., проф. Т.П. Галушкіної. – Сімферополь: ПП «Підприємство Фенікс», 2009. – 320 с.
- Гець В. М. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) / В. М. Гець. – К.: Логос, 1999. – 500 с.
- Глобальний зелений новий курс. Доповідь. – березень, 2009. - Published by the Green European Foundation aisbl Gel, Belgium, 2009.
- UNEP, 2004. "The Use of Economic Instruments in Environmental Policy : Opportunities and Challenges". Geneva: UNEP. [Електронний ресурс]. – Адреса доступу до сторінки - http://www.unep.ch/etu/publications/Economic_Instrument_Opp_Chnlal_final.pdf.
- Зелений Новий курс для Європи. Доповідь Вупертальського інституту для клімату, довкілля та енергії. – Зелена Європейська фундація. - aisbl GEI, жовтень 2011 року.
- Навстречу "зеленої" економіки: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности – обобщающий доклад для представителей властных структур. – Узагальнююча доповідь для представників владних структур. – Доклад ЮНЕП, 2011 р. – [Електронний ресурс]. – Адреса доступу до сторінки - www.unep.org/greenecology
- Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку - Документ підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ «Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні». - 2008. - С. 8-9.
- Стратегія «Європа – 2020» - [Електронний ресурс] - Адреса доступу до сторінки - <http://eulaw.ru/content/307>
- Цілі розвитку тисячоліття. Україна – 2010 / Національна доповідь. – Міністерство економіки України: К., 2010. – С. 91, 95, 96-97.
- Чалмен П. и Геллоше С. From Waste to Resource: An Abstract of World Waste Survey. Cyclope, Veolia Environmental Services, Edition Economica (2009), p. 25.
- Auty, Richard M., 2003. Natural Resources, Development Models and Sustainable Development. IIED. Stevanage, U.K.: Earthprint Limited. [Електронний ресурс]. – Адреса доступу до сторінки - http://www.iied.org/docs/eep/dp_03_01.pdf
- European Commission. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth / COM (2010) 2020 Brussels, 3.3.2010 – 37 p.
- Stern Review Report on the Economics of Climate Change. Pre-publication edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сторінки - http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_report.cfm

Дослідження, проведені для України та Німеччини за допомогою Індексу добробуту (Legatum Prosperity Index), демонструють значні дисбаланси розвитку в Україні:

- рівень освіти – 32 місце у світі;
 - соціальний капітал – 89 місце;
 - підприємство та інноваційний розвиток – 59 місце.
- Для Німеччини ці показники становлять:**
- рівень освіти – 19 місце у світі;
 - соціальний капітал – 19 місце;
 - підприємство та інноваційний розвиток – 8 місце.

Джерело: Legatum Prosperity Index – Адреса доступу до сторінки - <http://www.prosperity.com>